Belgische commissie voor de coördinatie van het antibioticabeleid

Belgian Antibiotic Policy Coordination Committee (BAPCOC)

Synthesenota bij Beleidsplan 2003 – 2008

Antibiotica hebben sedert hun ontdekking tientallen miljoenen levens gered. De toenemende antibioticaresistentie als gevolg van het overmatig gebruik van deze geneesmiddelen vormt nu echter een bedreiging voor de volksgezondheid. België is één van de landen met het hoogste verbruik aan antibiotica in Europa, en de resistentieproblemen in de ambulante praktijk en ziekenhuissector nemen verontrustende proporties aan. Er is een duidelijk verband tussen het gebruik van antibiotica en de toenemende antibioticaresistentie, zowel bij mens als dier, waardoor dit probleem elk van de verschillende ecosystemen overschrijdt.

Ons land heeft op een gepaste wijze op dit probleem gereageerd door de oprichting bij koninklijk besluit in 1999 van een Belgische commissie voor de coördinatie van het antibioticabeleid, Belgian Antibiotic Policy Co-ordination Committee (BAPCOC). Deze multidisciplinaire wetenschappelijke beleidscommissie heeft de opdracht de antibioticaresistentie en -consumptie in de verschillende ecosystemen in kaart te brengen en maatregelen uit te werken om de strijd aan te binden tegen de toenemende resistentie. Een grote verscheidenheid aan initiatieven en projecten werd gerealiseerd via werkgroepen, zowel in de humane geneeskunde als in de diergeneeskunde.

Op Belgisch vlak noteren we volgende verwezenlijkingen:

- Aanbevelingen voor een goed gebruik van antibiotica in de ambulante praktijk (acute keelpijn, blaasontsteking bij de vrouw, acute middenoorontsteking, acute rhinosinusitis, acute opstoot van chronisch obstructief longlijden, acute lage luchtweginfecties bij kinderen en volwassenen, acute diarree) en ziekenhuissector (nier-, hersenvlies-, en longontsteking).
- Ondersteuning van surveillantie van antibioticaresistentie en gebruik, in de ambulante praktijk (keelstreptokokken, pneumokokken), ziekenhuissector (methicilline-resistente staphylokokken, enterokokken, Enterobacter), en diergeneeskunde (Salmonella en Campylobacter, indicatorbacteriën, en specifieke dierpathogenen).
- Informeren en sensibiliseren van de bevolking via multimediacampagnes, dierenartsen en veehouders via brochures.
- Installatie van antibioticatherapiebeleidsgroepen in een aantal pilootziekenhuizen.
- Oprichting van 9 regionale en 1 federaal platform voor ziekenhuishygiëne.

Op Europees vlak was één van de hoogtepunten van BAPCOC ongetwijfeld de organisatie van een Europese conferentie tijdens het Belgisch EU voorzitterschap. Dit ging gepaard met de goedkeuring op 15 november 2001 door de ministers voor volksgezondheid van Europese aanbevelingen voor het adequaat gebruik van antibiotica bij de mens. Deze conferentie vormde tevens het startschot voor een Europees project, gefinancierd door DG SANCO en de federale overheid, met betrekking tot het in kaart brengen van het antibioticagebruik in 31 Europese landen.

Ook in de omringende landen worden er maatregelen genomen en middelen voorzien om het niet rationeel gebruik van antibiotica en de toenemende resistentie aan te pakken. De Belgische strategie heeft voor menige internationale instanties (Franse, Engelse, Griekse, Spaanse en Amerikaanse autoriteiten) als voorbeeld gefungeerd.

Deze verwezenlijkingen waren enkel mogelijk dank zij de intensieve medewerking van deskundigen en wetenschappelijke verenigingen.

Een verfijning van de doelstellingen en projecten om beter tegemoet te komen aan de actuele noden is noodzakelijk. BAPCOC kan bovendien niet blijven steunen op het enthousiasme van enkele toegewijden, maar dient ingebed te worden in een degelijke structuur en omkadering. Bovendien leiden deze inspanningen tot een gunstig effect op de volksgezondheid en geven ze aanleiding tot minder uitgaven in de sociale zekerheid. De wijziging in de verantwoordelijken bij het beleid is een gelegenheid om deze problematiek nog duidelijker onder de aandacht te brengen en aangepaste projecten voor te stellen aan de overheid en de politieke verantwoordelijken.

BAPCOC heeft dan ook, na uitvoerige discussies met de voorzitters van de werkgroepen een beleidsplan 2003-2008 opgesteld (zie bijlage). In dit beleidsplan worden eerst de algemene problematiek van antibioticaresistentie geschetst en de nood aan een continue en langtermijn aanpak onderbouwd. Vervolgens worden per werkgroep de verschillende projecten geëvalueerd en voorstellen voor nieuwe projecten geformuleerd. Een hoofdstuk over de organisatie van het secretariaat van BAPCOC alsook een overzicht van de budgetten noodzakelijk voor de uitvoering van deze projecten sluiten dit beleidsplan af.

Als voornaamste doelstellingen in het beleidsplan 2003-2008 van BAPOC noteren we:

- Verdere ontwikkeling, implementatie en evaluatie van richtlijnen in de ambulante praktijk, ziekenhuissector en diergeneeskunde. In de ambulante praktijk beoogt BAPCOC een implementatie via LOK groepen en onafhankelijke artsenbezoekers. In de ziekenhuissector wenst BAPCOC de richtlijnen te implementeren via de antibioticatherapiebeleidsgroepen.
- Opstellen van een onafhankelijke antibioticagids in de ambulante praktijk.
- Continue opvolging antibioticaresistentie en gebruik in de verschillende ecosystemen (mens en dier).
- Opzetten specifieke registratieprogramma's en ontwikkeling van kwaliteitsindicatoren voor gebruik van antibiotica bij de mens.
- Voortzetting sensibiliseren van algemene bevolking via multimediacampagnes.
- Sensibiliseren van specifieke doelgroepen (scholieren, verplegend personeel, kinderkribben) via gerichte informatiecampagnes.
- Implementatie en evaluatie van richtlijnen met betrekking tot de ziekenhuishygiëne via de regionale platformen.
- Erkenning van beroepstitel "medisch microbioloog" en "infectioloog", en uitwerken van opleidingsprogramma's hieraan gekoppeld.

Wij hopen dat deze beleidsnota het startschot mag betekenen voor een volgende fase in de strijd tegen de antibioticaresistentie. Zoniet dreigt het moeizaam opgebouwd proces van responsabilisering en motivering van alle betrokkenen stil te vallen en zal het uiterst moeilijk zijn om het enthousiasme opnieuw aan te wakkeren. De activiteiten van BAPCOC hebben enerzijds geleid tot een daling van het totaal antibioticagebruik in de ambulante praktijk, maar anderzijds werd een alarmerende toename van het voorschrijven van nieuwe en dure antibiotica vastgesteld (tegen alle richtlijnen in). Nieuwe initiatieven en maatregelen dringen zich op om het antibioticavoorschrijven in goede banen te leiden.

In het belang van de volksgezondheid en binnen een zich aftekenend Europees beleid, op gang gebracht door België tijdens het EU voorzitterschap, kan ons land zich niet veroorloven dit beleid niet verder te ondersteunen.